

SAKSPROTOKOLL

Utvalg: Fylkesrådet
Møtedato: 28.08.2018
Utvalgssak: 193/18

Resultat: Innstilling vedtatt

Arkivsak: 16/7971-14
Tittel: HØRING - SAMISK LITTERATUR

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak:

[Forslag til høringsuttalelse](#)

Fylkesrådet i Troms vil understreke nødvendigheta av å videreføre og videreutvikle den formidlingsvirksomheta som foregår ved de samiske bussene, samtidig som litteraturproduksjonen og Sametingets bibliotek må styrkes. Fylkesrådet tar ikke stilling til de ulike alternativene som foreslås i Sametingets utredning.

Et argument i utredninga er at bokbussene uansett vil bli faset ut når det ikke finnes finansiering til nyinvesteringer i kjøretøy. Dette er utvilsomt en risiko, og det hadde vært ønskelig at Sametinget kunne disponere ekstrabevilgninger til formålet, slik tilfellet har vært tidligere. I Troms kan de regionale kulturhusmidlene også bidra til å finansiere nødvendige nyinnkjøp av bokbusser. Dette er en mulighet som også andre fylker kan åpne for.

Utredninga legger vekt på at nedgangen i utlånet fra bokbussene kan være uttrykk for at virksomheta er mindre relevant enn tidligere. Nedgang i utlån er imidlertid i tråd med utviklinga på landsplan, der utlånet totalt har gått ned. Utlånet av bøker til barn øker imidlertid, også i Troms, der utlån av bøker til barn nå er langt over landsgjennomsnittet. De samiske bussene i Troms har i hovedsak barn som målgruppe, og utlånet fra disse har økt betydelig over de siste 5-10 årene.

Bok- og kulturbussen i Sør-Troms utvikler og utfører de samiske tjenestene i samarbeid med Várdobáiki samisk senter. Gjennom samarbeidet er det utviklet mange nye samiske formidlingstiltak i området, i hovedsak retta mot skoler og barnehager. I løpet av de årene samarbeidet har eksistert har holdningene til et samisk tilbud endret seg, og skoler som tidligere ikke ønsket å ta imot samiske produksjoner etterspør det nå. Bokbussen deltar også på helsetreffene som Várdobáiki arrangerer for den eldre samiske befolkninga i virkeområdet. Utredninga legger vekt på at befolkninga er mer sentralisert og mer mobil enn tidligere, men de eldre er ei mindre mobil gruppe, som ellers vanskelig hadde hatt tilgang til samiske

bibliotek tjenester. Samarbeidet med Várdobáiki vil mangle finansiering ved et eventuelt bortfall av driftstilskudd til bokbussen. Av de 26 som svarte på evalueringa av Bok- og kulturbussen i Sør-Troms i 2016 var 22 fornøyd med tilbudet. Av kommentarene framgikk bl.a.:

Vi er veldig fornøyd med det samiske utvalget av både litteratur og andre medier. Det aller viktigste er uansett kompetansen til bokbussen. Selv om det ikke er mange som har samisk som førstespråk, så er det viktig at skoleelever og andre blir gjort kjent med samisk kultur og litteratur gjennom bøker og arrangement på bokbussen.

Bibliotek- og kulturbussen i Nord-Troms har løpende tjenester i Kåfjord, Lyngen og Nordreisa og samarbeider med de øvrige Nord-Tromskommunene og Samisk språksenter i Kåfjord og Halti kvenkultursenter om turnéer. I 2018 ble den årlige trespråklige turnéen, norsk, kvensk og samisk, gjennomført i forkant av samisk uke og fulgt av NRK. Bussen gjennomfører også årlig en kvensk turné i Nord-Troms i forbindelse med Baaski-festivalen. Denne bussen står i fare for å bli avviklet om driftstilskuddet faller bort.

Begge bokbussene i Troms som får tilskudd fra Sametinget, har hatt årlig utlånsøkning de siste 5-10 årene. Bokbuss er et effektivt formidlingsverktøy, og utlånet av bøker til barn er høyere i kommuner med bokbuss enn gjennomsnittet for fylket. Med bussen kommer litteratur- og formidlingskompetansen til skole og barnehage. Med bussen kommer også samlingene til brukerne. Dette gjelder både den store bredda av litteratur, inkludert samisk og samiskrelevant litteratur, men også andre tiltak som kan bidra til å fremme litteraturen. Bok- og kulturbussen i Sør-Troms har for eksempel med dukker i samiske koffer, som er laget ved Várdobáiki. Várdobáiki har også laget bøker om dukkene, disse bidrar til språklæring. Bussen har også med seg forfattere og andre aktører som bidrar til opplevelse og kompetanse. Det utvikles årlig samiske formidlingstiltak i samarbeid mellom bokbussen og Várdobáiki. Bussen er også et fleksibelt formidlingsverktøy som kan møte publikum på festivaler, idrettsarrangementer, kjøpesentra og butikker og andre møteplasser, og ha med seg litteratur, opplevelser, fortellinger og artister. Tjenesten behøver ikke å omfatte (bare) faste ruter.

Det er ikke tvil om at det i Troms er formidlingsarbeidet forankret i de to bokbussene som når *flest* barn og unge med samisk litteratur, og litteratur og arrangementer som formidler kunnskap om samiske forhold. Bussene kan likevel videreutvikles både faglig og med hensyn til tjenestetilbud. De kan i enda større grad samarbeide med folke- og skolebibliotek og barnehager, litteraturmiljøer, samiske sentra og andre formidlere. Her er det et stort potensial for de samiske bussene som heller bør videreutvikles, enn å erstattes av andre formidlingstiltak. Det må søkes finansieringsmodeller som kan bidra til at det gode samiske formidlingsarbeidet som er utviklet med utgangspunkt i bussene kan ivaretas og videreføres. Endringer i kriteriene for driftstilskudd kan eventuelt vurderes, for å oppnå ønsket utvikling. Det er også ønskelig at fylkesbibliotekene og Sametinget samarbeider om felles faglige krav til og kompetansetiltak for bokbusstjenestene, og for samiske bibliotek tjenester generelt.

Sametingets utredning legger vekt på at utlånet av samiskspråklig litteratur fra bussene er lavt. Begge bussene har godt tilfang av samiskspråklig litteratur, men det er ikke høye utlånstall på dette. Dette skyldes nok i hovedsak at det er få som behersker samisk språk godt nok til å lese ei bok. I tillegg er tilfanget på god, aktuell barne- og ungdomslitteratur for lite. Det er behov for styrking av samisk litteratur for alle, og særlig for barn og ungdom som skal motiveres til å lese samisk. Samisk litteratur må bli behandlet på linje med andre norske utgivelser og inngå i statens innkjøpsordning av litteratur til bibliotekene. Det er også nødvendig at aktuell og etterspurt kvalitetslitteratur for barn og ungdom kommer ut samtidig på samisk og norsk språk. Troms fylkeskommune har i sine innspill til den nye Kulturmeldinga bedt om at samisk litteratur kan inngå i Norsk kulturråds innkjøpsordning for litteratur på lik linje med norskspråklig litteratur. Det er også bedt om at samisk litteratur må innlemmes i ansvaret som NORLA har for å fremme norsk litteratur i utlandet.

Utredninga legger vekt på at bussen kanskje er mindre relevant når brukerne leser mer på nett enn tidligere. Det finnes imidlertid lite samisk litteratur tilgjengelig som e-bok, og praktisk talt ingen samiske titler er tilgjengelige til bruk i bibliotek. Dette gjør at e-bøker ikke er et alternativ nå. De samiske forlagene må også produsere sine bokutgivelser i elektronisk form, og gjøre utgivelsene tilgjengelige for leserne gjennom bibliotekenes e-bokutlånsordninger.

Styrking av Sametingets bibliotekjeneste er ønskelig, gjerne med forankring i de samiske sentrene slik utredninga foreslår. Dette ligner den modellen vi arbeider etter i Troms, der fylkesbibliotekets samiske bibliotekjeneste består av ei stilling lokalisert til Senter for nordlige folk i Kåfjord. Tjenesten samarbeider med Kåfjord kommune og senteret om bibliotekjenester, og er samtidig integrert i fylkesbibliotekets arbeid for folkebibliotekene i Troms. Det er ønskelig å utvikle samarbeidet med Sametingets bibliotek om denne tjenesten. Det samiske er godt synlig og dominerende i biblioteket ved Senter for nordlige folk, brukerne som kommer har forventninger om et samisk innhold og tjenesten ledes av fagkompetanse. Utlånet fra enheten er ikke høyt, men det samiske utgjør en større del av utlånet her enn tilfelle er på bussene. Å etablere og utvikle samisk bibliotekjeneste i tilknytning til de samiske sentrene kan være et virkemiddel for å formidle samisk litteratur og kunnskap om samiske forhold. For å nå også utenfor sentrene med faglighet og formidlingstiltak er likevel bokbussene avgjørende.